

TỶ LỆ LƯU HÀNH HUYẾT THANH HỌC *Cysticercus bovis* Ở BÒ TẠI ĐẮK LẮK VÀ MỘT SỐ YẾU TỐ LIÊN QUAN

Nguyễn Ngọc Đình¹, Nguyễn Văn Trọng¹, Nguyễn Văn Thái¹, Nguyễn Thị Vân Anh¹

Ngày nhận bài: 19/8/2021; Ngày phản biện thông qua: 06/10/2021; Ngày duyệt đăng: 07/10/2021

TÓM TẮT

Bệnh gạo bò do ấu trùng *Cysticercus bovis* của sán dây *Taenia saginata* gây ra. Ấu trùng *C. bovis* ký sinh chủ yếu ở cơ và não của bò; người nhiễm sán dây *T. saginata* trong đường ruột do ăn phải thịt bò có ấu trùng *C. bovis* còn hoạt động. Tại Đắk Lắk, chăn nuôi bò chủ yếu theo quy mô nông hộ với phương thức chăn thả và bán chăn thả. Nghiên cứu cắt ngang này sử dụng phương pháp chọn mẫu cụm nhiều giai đoạn nhằm xác định tỷ lệ lưu hành huyết thanh học ấu trùng *C. bovis* và một số yếu tố liên quan tới sự lưu hành của ấu trùng này ở bò trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk. Qua xét nghiệm mẫu huyết thanh thu được từ 750 bò nuôi tại 03 huyện trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk bằng phương pháp antigen-ELISA cho thấy tỷ lệ lưu hành huyết thanh học ấu trùng *C. bovis* ở bò là 12,9% (Khoảng tin cậy 95%: 10,6 - 15,6%). Phân tích hồi quy tuyến tính logistic đa biến cho thấy các yếu tố gồm sự hiện diện nhà vệ sinh, phương thức chăn nuôi bò và bổ sung cỏ tự trồng ảnh hưởng đến sự lưu hành huyết thanh học ấu trùng *C. bovis* ở bò trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk. Tuy nhiên những yếu tố này có mức ảnh hưởng khác nhau giữa các hộ chăn nuôi và các xã trên địa bàn tỉnh. Nghiên cứu này cung cấp thông tin quan trọng cho việc đề xuất các giải pháp kiểm soát bệnh gạo bò trên địa bàn tỉnh.

Từ khóa: antigen-ELISA, *Cysticercus bovis*, gạo bò, Đắk Lắk.

1. MỞ ĐẦU

Bệnh gạo bò do ấu trùng *Cysticercus bovis* của sán dây *Taenia saginata* gây ra; ấu trùng *C. bovis* ký sinh chủ yếu trên cơ và não của bò. Người nhiễm sán dây *T. saginata* do ăn phải thịt bò tái, sống có ấu trùng *C. bovis* còn hoạt động. Bò nhiễm ấu trùng *C. bovis* do ăn phải thức ăn, nước uống lẫn trứng sán dây *T. saginata* do người nhiễm thải ra. Trong đường tiêu hóa trứng phát triển thành ấu trùng sáu móc dưới tác dụng của dịch dạ dày và ruột. Ấu trùng sáu móc xuyên qua thành ruột vào hệ thống mạch máu đến đến ký sinh tại các cơ quan đích gồm các cơ vân và não của bò (Murrell & cs., 2005).

Gạo bò không những gây thiệt hại kinh tế cho người chăn nuôi và ngành công nghiệp thịt do tiêu hủy thân thịt mà còn ảnh hưởng xấu đến sức khỏe người nhiễm. Ước tính người chăn nuôi bò tại các nước Italy, Bỉ, Brazil mất khoảng từ 1,370 đến 453,024 Euro/năm do tiêu hủy thân thịt (Jansen & cs., 2018; Laranjo-González & cs., 2018; Henckel & cs., 2020). Tại Hà Nội, kiểm tra hơn 144.300 bò giết mổ tại các lò giết mổ từ năm 1989 - 1993 cho thấy tỷ lệ nhiễm *C. bovis* là 0,027% (Trích từ Willingham & cs., 2003). Tỷ lệ bò nhiễm *C. bovis* trên toàn quốc là 1,6%, trong đó miền Bắc 0,5-1,4%, miền Trung 1,9-2,2% và miền Nam 1,6 - 1,8% (Van De & cs., 2014). Trên toàn quốc, cũng như tại tỉnh Đắk Lắk thông tin liên quan đến tỷ lệ lưu hành của *C. bovis* rất hạn chế, và không được

cập nhật. Thêm vào đó chăn nuôi bò nông hộ là hình thức phổ biến tại tỉnh Đắk Lắk với phương thức chăn thả hay bán chăn thả tiềm tàng nguy cơ nhiễm *C. bovis*. Đứng trước các vấn đề trên, chúng tôi tiến hành nghiên cứu nhằm xác định: (i) tỷ lệ nhiễm gạo bò trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk; (ii) một số yếu tố liên quan đến sự lưu hành huyết thanh học ấu trùng *C. bovis* ở bò trên địa bàn tỉnh.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng, vật liệu nghiên cứu

Mẫu huyết thanh bò và nguyên vật liệu, hóa chất và dụng cụ cho xét nghiệm ELISA tìm kháng nguyên *C. bovis* ở bò.

2.2. Nội dung nghiên cứu

Tỷ lệ huyết thanh học ấu trùng *C. bovis* ở bò trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.

Một số yếu tố liên quan đến sự lưu hành huyết thanh học ấu trùng *C. bovis* ở bò trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

2.3.1. Địa điểm và phương pháp lấy mẫu

Nghiên cứu được thực hiện từ tháng 4 năm 2020 đến tháng 4 năm 2021. Địa điểm lấy mẫu được chọn ngẫu nhiên theo phương pháp chọn mẫu cụm ba giai đoạn. Theo đó địa bàn tỉnh Đắk Lắk được chia thành 03 vùng địa lý có độ cao khác nhau so với mực nước biển: (i) vùng ≤ 400 m; (ii) vùng $> 400 - 700$ m và (iii) > 700 m. Các huyện

¹Khoa Chăn nuôi Thú y, Trường Đại học Tây Nguyên

Tác giả liên hệ: Nguyễn Ngọc Đình, ĐT: 0378144725; Email: nndinh@ttn.edu.vn.